

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Παιχνίδια Ρητορικής Τέχνης στο Σχολείο: Σκέφτομαι... Εκφράζομαι...
Επικοινωνώ: Μιλώντας για τα παιχνίδια του χθες και του σήμερα...»

Εθνική Βιβλιοθήκη του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος
Κυριακή 18 Μαΐου 2025

*“Κάθε παιχνίδι σημαίνει κάτι.”
(Johan Huizinga, Homo Ludens)*

«Σκέφτομαι... Εκφράζομαι... Επικοινωνώ...»: Το 7ο Φεστιβάλ Ρητορικής για μαθητές/τριες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, φέτος, προσκαλεί τα παιδιά να ταξιδέψουν στον κόσμο των παιχνιδιών, από το χθες έως το σήμερα! Όπως και τις προηγούμενες χρονιές έχει στόχο να αποτελέσει μια εμπειρία ελεύθερης έκφρασης, χαράς και ομαδικής δημιουργίας για όλους τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, οι οποίοι/ες ξεκινούν το ταξίδι τους στον κόσμο της ρητορικής παιδείας. Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών/τριών για τη φετινή συμμετοχή τους, θεωρούμε σκόπιμο να στείλουμε ορισμένες διευκρινίσεις, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία. Όπως έχει ανακοινωθεί, εκτός από τα ρητορικά παιχνίδια της εκφραστικής ανάγνωσης και του αυθόρμητου λόγου οι μαθητές / μαθήτριες θα κληθούν φέτος να αξιοποιήσουν, να αναπτύξουν και να παρουσιάσουν τις προφορικές τους δεξιότητες και στην επιχειρηματολογία μέσα από τα ρητορικά παιχνίδια «*Η κολοκυθιά των επιχειρημάτων*» (Ε΄ Δημοτικού) και «*Η σκυταλοδρομία των επιχειρημάτων*» (ΣΤ΄ Δημοτικού).

Α) Αναφορικά με την εκφραστική **ανάγνωση** επισημαίνεται ότι όσοι/ες **μαθητές/τριες των Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων** λάβουν μέρος σε αυτήν την κατηγορία, θα διαβάσουν ένα σύντομο κείμενο της αρεσκείας τους, το οποίο θα αναδεικνύει το παιχνίδι ως πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο διαπερνά την ανθρώπινη ύπαρξη (π.χ. το παιχνίδι ως καταφύγιο από την πραγματικότητα, τη δικαιοσύνη μέσα στο παιχνίδι, ιστορίες που αναδεικνύουν τη μάθηση μέσα από το παιχνίδι κ.ά.), ιστορίες που αφηγούνται εμπειρίες που περιστρέφονται γύρω από το παιχνίδι ή ιστορίες σχετικά με τα διάφορα είδη παιχνιδιών (π.χ. παιχνίδι φαντασίας, παιχνίδια με αντικείμενα, παιχνίδια εξωτερικών χώρων κ.ά.). Το κείμενο μπορεί να είναι απόσπασμα παραμυθιού, λογοτεχνικού, θεατρικού έργου, φιλοσοφικού κειμένου για παιδιά, ποίημα κ.ά., που δεν θα ξεπερνά τις 10-12 σειρές ή σε κάθε περίπτωση δεν θα ξεπερνά τη χρονική διάρκεια των **δύο λεπτών (2΄)**. Η επιλογή του κειμένου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, αφού στόχος είναι το κείμενο να μεταφέρει ένα συγκεκριμένο νόημα και να δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθούν οι εκφραστικές αναγνωστικές δυνατότητες των μαθητών/τριών. Ειδικότερα, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν τη δημόσια ομιλία δίνοντας έμφαση στη νοηματική απόδοση του κειμένου. Με άλλα λόγια, η ανάγνωση θα έχει στόχο να αποδοθούν οι ιδέες και τα συναισθήματα που αναδύονται μέσα

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

από το κείμενο. Οι μικροί/ές αναγνώστες/στριες καλούνται να διαβάσουν το κείμενο με την ίδια ικανότητα, όπως αν οι ιδέες και τα συναισθήματα προέρχονταν από τη δική τους σκέψη.

Για να πετύχουν αυτόν τον στόχο είναι σκόπιμο να εφαρμόσουν τεχνικές, όπως: να σκεφτούν το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει το κείμενο, να αναπτύξουν νοερές εικόνες μέσα από την αίσθηση και τη φαντασία τους, ώστε να μεταδώσουν το μήνυμά του με το κατάλληλο ύφος, να δώσουν προσοχή στη γλώσσα του σώματος (στάση σώματος, μετρημένες και εύστοχες κινήσεις χεριών, οπτική επαφή με το ακροατήριο κ.ά.), να κάνουν προσεκτική χρήση των σημείων στίξης, χρήση παύσεων, εναλλαγές στην ταχύτητα ανάγνωσης ανάλογα με τα συναισθήματα που θέλουν να μεταδώσουν, να αποδώσουν τις νοηματικές ενότητες του κειμένου χωρίς διακοπή, να επιτύχουν την εναλλαγή του ρυθμού ανάγνωσης με στόχο την αποφυγή της μονοτονίας, να επιδιώξουν τον επιτονισμό των λέξεων που μεταφέρουν νέες ιδέες, να επιτύχουν φωνητικές εναλλαγές (σε περίπτωση διαλόγου), καθαρή άρθρωση κ.ά. Μεγάλη προσοχή δίνεται, ώστε κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης να μην χαθεί η φυσικότητα του προφορικού λόγου.

Β) Όσοι/ες **μαθητές/τριες των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων** λάβουν μέρος στην κατηγορία του **αυθόρμητου λόγου** θα χρειαστεί να παρουσιάσουν μία σύντομη αυθόρμητη ομιλία συνολικής διάρκειας **1 ½ -2 λεπτών**. Στο φετινό φεστιβάλ τα θέματα του αυθόρμητου λόγου θα είναι λέξεις και σύντομες φράσεις που παραπέμπουν στον κόσμο του **παιχνιδιού**, ώστε οι μαθητές/τριες να σκεφτούν και να μιλήσουν γι' αυτό. Πριν την έναρξη της ομιλίας τους, θα δίνεται **μισό λεπτό** για την οργάνωση της σκέψης τους.

Στην κατηγορία αυτή επιδιώκεται –πέρα από τους στόχους που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη κατηγορία της ανάγνωσης- οι μαθητές/τριες να παράγουν προφορικά ένα κείμενο με αφορμή τη λέξη ή φράση που θα τους δοθεί. Το κείμενο αυτό θα μεταφέρει ένα σαφές νόημα, θα διακρίνεται για τη συνοχή και τη συνεκτικότητά του και θα αποδίδεται με φυσικότητα και ζωντάνια. Η λέξη ή φράση που θα δοθεί ως έναυσμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε σημείο της ομιλίας που θα παρουσιάσουν οι μαθητές (αρχή, μέση, τέλος), αφού το κείμενο μπορεί να αναπτυχθεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση επιθυμούν.

Στην κατηγορία αυτή οι μαθητές/τριες μπορούν να αναπτύξουν: α) τη φαντασία, τη δημιουργική και συμβολική σκέψη μέσα από τη χρήση μεταφορών, αναλογιών κ.ά. (π.χ. *Το ρολόι χτυπούσε τις ώρες με μεγάλη ικανοποίηση....*), β) την κριτική και επιχειρηματολογική σκέψη (π.χ. *Η Κοκκινοσκουφίτσα έκανε μεγάλο λάθος να ακολουθήσει το μονοπάτι που της έδειξε ο λύκος, αφού η μητέρα της την είχε προειδοποιήσει να μην ακούσει κανέναν και αλλάξει πορεία...*), γ) την αφηγηματική ικανότητα, δ) την αίσθηση του χιούμορ, ε) την οργάνωση της σκέψης, στ) τη δομή ενός προφορικού κειμένου.

Στην κατηγορία του αυθόρμητου λόγου οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τεχνικές, που θα πυροδοτήσουν την ελεύθερη απόδοση της σκέψης τους (π.χ. πρόβλημα / λύση, πρόβλημα-δράση-αποτέλεσμα, υπέρ-κατά, ορισμούς, αφήγηση γεγονότων με χρονολογική ακολουθία, παρελθόν/παρόν/

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

μέλλον, τις 5 ρητορικές ερωτήσεις (ποιος, πού, πότε, πώς, γιατί), προσωποποίηση άψυχων αντικειμένων (π.χ. *Είμαι ένα μολύβι. Η ζωή μου ξεκίνησε μέσα στην κασετίνα ενός μικρού παιδιού ...*) κ.ά.

Η επιλογή των θεμάτων στην κατηγορία του «Αυθόρμητου Λόγου» θα γίνει με τη διαδικασία της κλήρωσης, η οποία θα πραγματοποιείται δημόσια κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του 7^{ου} Φεστιβάλ Ρητορικής Τέχνης. Οι μαθητές/τριες θα επιλέγουν δύο θέματα και θα αναπτύσσουν όποιο από αυτά προτιμούν περισσότερο.

Επίσης, θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι στόχος της ενδεικτικής θεματολογίας που βρίσκεται συνημμένη σε διακριτό έγγραφο, είναι **αποκλειστικά** η εξοικείωση των μαθητών /τριών με τη θεματική του φεστιβάλ, η διεξαγωγή αντίστοιχων συζητήσεων στην τάξη, η διεύρυνση των προβληματισμών των παιδιών και η διασφάλιση μεγαλύτερης αυτοπεποίθησης. Τα θέματα θα είναι κοινά για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων.

Γ) Στο φετινό φεστιβάλ **οι μαθητές/τριες της Ε΄τάξης** θα μπορούν, κατ' επιλογή, να συμμετέχουν **είτε** στην κατηγορία του **αυθόρμητου λόγου** **είτε** στην κατηγορία του επιχειρηματολογικού παιχνιδιού «**Η κολοκυθιά των επιχειρημάτων**». Στην κατηγορία αυτή, διασκεδαστική παραλλαγή του παραδοσιακού ομαδικού παιχνιδιού της *Κολοκυθιάς*, αρχικά, μοιράζεται τυχαία στους/στις μαθητές/τριες από τον/τη συντονιστή/στρια της εκδήλωσης μια κάρτα, η οποία απεικονίζει ένα παιχνίδι (βλ. υλικό 7^{ου} Φεστιβάλ Ρητορικής) και ορίζεται ένας αριθμός που φανερώνει τη σειρά με την οποία θα μιλήσουν. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες καλούνται να επιχειρηματολογήσουν για ένα (1΄) με δύο λεπτά (2΄) στο πλαίσιο μιας διαλογικής συζήτησης σε κύκλο, με τη σειρά που ορίστηκε, σχετικά με τα χαρακτηριστικά αυτού του παιχνιδιού που το καθιστούν περισσότερο ελκυστικό από όλα τα άλλα για τους/τις ίδιους/ες (π.χ. *Το κουτσό μου αρέσει περισσότερο απ' όλα τα άλλα παιχνίδια, γιατί...*). Εκτός από τον/την πρώτο/η ομιλητή/τρια, ο οποίος θα επιχειρηματολογήσει υπέρ του παιχνιδιού της προτίμησής του/της, οι υπόλοιποι/ες ομιλητές/τριες θα επιδιώξουν να βρουν ένα μειονέκτημα του προηγούμενου παιχνιδιού, αντικρούοντας κάποιο σχετικό επιχειρήμα. Κατόπιν, θα δώσουν επιχειρήματα που θα υποστηρίζουν την αξία του δικού τους παιχνιδιού. Οι μαθητές/τριες καλούνται να σκεφτούν δημιουργικά, να δώσουν ευφάνταστα επιχειρήματα και, κυρίως, να διασκεδάσουν με την ανταλλαγή των επιχειρημάτων τους, ενώ ταυτόχρονα θα έχουν αποκομίσει την ευκαιρία να σκεφτούν σε βάθος τι χαρίζει κάθε παιχνίδι στη ζωή τους!

Οι μαθητές/τριες της ΣΤ΄ τάξης καλούνται να συμμετέχουν στο ρητορικό παιχνίδι επιχειρηματολογίας «**Η Σκυταλοδρομία των Επιχειρημάτων**», το οποίο αποτελεί μια παιγνιώδη παραλλαγή ενός αγώνα αντιλογίας (debate). Εδώ, ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων, τα παιδιά θα μοιραστούν σε δύο τριμελείς ή τετραμελείς ομάδες (ΥΠΕΡ και ΚΑΤΑ), για να τοποθετηθούν για 2΄-3΄ σε σχέση με ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα που θα τους δοθεί εκείνη την ώρα κατόπιν κλήρωσης (βλ. υλικό). Ο/Η Α΄ ομιλητής/τρια της ομάδας ΥΠΕΡ θα δώσει το πρώτο επιχειρήμα για το θέμα, θα εξηγήσει τον λόγο/τους λόγους που υποστηρίζουν τη θέση του και θα προσπαθήσει να δώσει κάποια παραδείγματα από την εμπειρία του/της σε σχέση με αυτό. Θα κλείσει την ομιλία του με ένα

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

συμπέρασμα (π.χ. *Για όλους τους λόγους που προανέφερα, υποστηρίζω ότι...*). Μόλις ολοκληρώσει την ομιλία του/της, θα δώσει τη σκυτάλη στον/στη Α' ομιλητή/τρια της αντίπαλης ομάδας. Αυτός/η θα δηλώσει με σαφήνεια την αντίθετη θέση του/της για το θέμα και, στη συνέχεια, θα προσπαθήσει: α) να αντικρούσει τουλάχιστον ένα από τα επιχειρήματα του/της προηγούμενου/νης ομιλητή/τριας, β) να δώσει υποστηρικτικά επιχειρήματα της θέσης του/της και γ) να κλείσει την ομιλία του με ένα συμπέρασμα. Κατόπιν, θα δώσει τη σκυτάλη στον/η Β' ομιλητή/τρια και ούτω καθεξής.

Στόχος του παιχνιδιού είναι οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν την ενεργητική ακρόαση, να συμμετέχουν ενεργά στη διεξαγωγή μιας πολιτισμένης ανταλλαγής επιχειρημάτων, να συνειδητοποιήσουν ότι στη ζωή υπάρχουν πολλές και διαφορετικές απόψεις για το ίδιο θέμα και ότι οι διαφορές επιλύονται με τη δύναμη του ΛΟΓΟΥ, ως σκέψη και ομιλία.

Περισσότερες πληροφορίες για τη διεξαγωγή του παιχνιδιού της Σκυταλοδρομίας των Επιχειρημάτων υπάρχουν στο επισυναπτόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «*Παιχνίδια Ρητορικής Τέχνης στο Σχολείο: Σκέφτομαι... Εκφράζομαι... Επικοινωνώ...*». Επίσης, στην επισυναπτόμενη ενδεικτική θεματολογία περιλαμβάνονται ενδεικτικές προτάσεις για κάθε κατηγορία ρητορικού παιχνιδιού, οι οποίες, σε καμία περίπτωση, δεν είναι περιοριστικές.

Θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι με αφορμή τις παραπάνω δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία, ανάμεσα στα άλλα, να ανανεώσουν τη σχέση τους με το γλωσσικό μάθημα, να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες και δεξιότητες δημόσιου λόγου, να χαρούν περισσότερο τη σχολική πρακτική της ανάγνωσης, να καλλιεργήσουν την πρακτική της φιλιαναγνωσίας και ταυτόχρονα να ασκηθούν στην οργάνωση του λόγου, ως σκέψης και ομιλίας και στην κατανόηση της αξίας της έκφρασης επιχειρημάτων σε ποικίλους τομείς της ανθρώπινης δράσης.

Επίσης, θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι:

1. Κάθε μαθητής/τρια έχει δικαίωμα να συμμετέχει σε ένα μόνο από τα παρακάτω παιχνίδια: στην «*Εκφραστική Ανάγνωση*» ή στον «*Αυθόρμητο Λόγο*» ή στο «*Η Κολοκυθιά των Επιχειρημάτων*» ή στη «*Η Σκυταλοδρομία των Επιχειρημάτων*».

2. Ο μέγιστος αριθμός συμμετοχών ανά κατηγορία και ανά τάξη για κάθε σχολείο ορίζεται **έως 2 μαθητές/τριες για κάθε κατηγορία** (της Εκφραστικής Ανάγνωσης ή του Αυθόρμητου Λόγου ή της κατηγορίας της «*Κολοκυθιάς των Επιχειρημάτων*» ή της «*Σκυταλοδρομίας των Επιχειρημάτων*»). **ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ:** Στην Ε' τάξη οι μαθητές/τριες συμμετέχουν **είτε** στον αυθόρμητο λόγο **είτε** στο επιχειρηματολογικό παιχνίδι «*Η Κολοκυθιά των Επιχειρημάτων*». Έτσι, ο μέγιστος δυνατός αριθμός μαθητών/τριών για κάθε σχολείο (με δύο τμήματα ανά τάξη) δεν μπορεί να ξεπερνάει τους 14 μαθητές/τριες (έως 4 μαθητές/τριες Δ' Δημοτικού, έως 4 μαθητές/τριες Ε' Δημοτικού, έως 6 μαθητές/τριες ΣΤ' Δημοτικού –μόνο οι μαθητές της Στ' τάξης συμμετέχουν στη «*Σκυταλοδρομία των Επιχειρημάτων*»).

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ
7ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

---

3. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα τμήματα ανά τάξη αυξάνεται αντίστοιχα ο αριθμός των συμμετεχόντων/ουσών κατά κατηγορία.

Τάξη με 2 τμήματα		Κατηγορία Ρητορικού Παιχνιδιού			
Τάξη	Αριθμός Συμμετοχών (συνολικά ανά τμήμα)	Εκφραστική Ανάγνωση	Αυθόρμητος Λόγος	Η Κολοκυθιά των Επιχειρημάτων	Η Σκυταλοδρομία των Επιχειρημάτων
Δ'	2	1	1	Χ	Χ
Ε'	2	1	1		Χ
ΣΤ'	3	1	1	Χ	1

4. Όλοι οι μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν, καθώς και οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί τους θα λάβουν Έπαινο Συμμετοχής.

5. Το πρόγραμμα του Φεστιβάλ θα σταλεί στα σχολεία το αργότερο μία εβδομάδα πριν την εκδήλωση με την οριστικοποίηση των συμμετοχών.

6. Η μεταφορά των μαθητών/τριών προς και από τον χώρο διεξαγωγής του Φεστιβάλ γίνεται με ευθύνη των γονέων/κηδεμόνων τους, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι και για την επιτήρηση των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ.

Για περαιτέρω διευκρινίσεις μπορείτε να απευθύνεστε στις/στους Υπεύθυνες/νους Πολιτιστικών Θεμάτων των Δ/νσεων Α/θμιας Εκπαίδευσης ή στο ΙΡΕΣΕ (irese.rhetoric@gmail.com)

Τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής του 7^{ου} Φεστιβάλ Ρητορικής:

- Φωτεινή Εγγλέζου (Πρόεδρος του Ινστιτούτου Ρητορικών και Επικοινωνιακών Σπουδών Ελλάδας, *I.P.E.S.E.*)
- Καλλιόπη Κύρδη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας)
- Ηρώ Χαμακιώτη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Δ' Αθήνας)
- Ελένη Νιάρχου (Υπεύθυνη Περ.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας)